

BRADFORD, A.: DIGITAL EMPIRES: THE GLOBAL BATTLE TO REGULATE TECHNOLOGY

MARTIN ERLEBACH¹

BRADFORD, A.: *Digital Empires: The Global Battle to Regulate Technology* Oxford, New York: Oxford University Press, 2023. s. 608. ISBN: 978-0197649268

1. ÚVOD

Anu Bradford je americká profesorka práva dosud známá hlavně díky své knize Brussels effect,² která popisuje mechanismus, kterým Evropská unie „vyváží“ svou regulaci napříč světem a ovlivňuje globální zákonodárství svými inovativními regulacemi. Nejzářnějším příkladem takového jevu je GDPR, které se stalo zlatým standardem pro regulaci ochrany soukromí na mnoha místech světa.³ Přestože je Brussels effect často používaný spíš ke kritice regulací produkovaných EU,⁴ autorka jej popisuje veskrze neutrálně.

Ve své nejnovější knize volně navazuje na předchozí tvorbu a rozšiřuje záběr z Evropské unie i na ostatní klíčové globální technologické hráče: Spojené státy americké a Čínu.⁵ Tyto tři autorka označuje za „digitální

¹ Mgr. Martin Erlebach je prezenčním doktorandem na Ústavu práva a technologií, Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kontaktní email: 480066@mail.muni.cz

² Bradford, A. *The Brussels Effect: How the European Union Rules the World*. Oxford University Press, 2019.

³ Bradford, A. *Digital Empires: The Global Battle to Regulate Technology*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2023. s. 362.

⁴ Is the EU overreaching with new digital regulations? *The Economist* [online]. 2022. [cit. 1. 5. 2024]. Dostupné z: <https://www.economist.com/europe/2022/09/01/is-the-eu-overreaching-with-new-digital-regulations>

⁵ Bradford, A. *Digital Empires: The Global Battle to Regulate Technology*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2023. s. 13.

impéria“ a reflektuje tím jejich unikátním postavení na trzích s digitálními technologiemi i jejich rozpínavé tendence. U těchto regulačních prostředí sleduje přístup k ochraně soukromí, zajištění spravedlivé hospodářské soutěže, ale také regulaci umělé inteligence či moderaci obsahu. Cílem knihy je výstižný popis interakce těchto často kontrastujících regulačních rámců navzájem, jakož zachycení provázaností a napětí mezi regulátory a nadnárodními technologickými giganty, kterých se značná část těchto regulačních rámců zásadně dotýká.⁶

2. DIGITÁLNÍ IMPÉRIA

Jako prvnímu se autora věnuje Spojeným státům americkým, které charakterizuje volnou hospodářskou soutěží a regulací, která se hlavně snaží takové hospodářské soutěži nepřekážet. Jako hlavní projev tohoto přístupu k regulaci digitální ekonomiky vidí autorka článek 230 Communications Decency Act (CDA) z roku 1996, Ten poskytuje právní bezúhonnost zprostředkovatelům služeb na internetu ve vztahu k odpovědnosti za nezákonný obsah, který hostují. Vytváří tak významný „bezpečný přístav“ pro technologické společnosti a v důsledku podporuje inovaci v této oblasti.⁷ Zároveň autorka upozorňuje na to, že většina špičkových polovodičů a komponentů digitální ekonomiky je stále převážně původem z USA nebo alespoň od amerických společností.⁸

Jako hlavního oponenta USA vnímá autorka Čínu a její charakteristickou nezměrnou kapacitu v infrastruktuře.⁹ Tu popisuje jako spojení výrobních kapacit soustředěných na elektroniku, a v rostoucí míře i čipy s vývozem technologií pro budování infrastruktury do jiných zemí. Dále poukazuje i na velmi robustní ekonomický růst, který byl do nedávna pro čínskou ekonomiku charakteristický. Připomíná také projekt Digitální hedvábné stezky (Digital silk road), v rámci, kterého Čína poskytuje budování

⁶ Ibidem, s. 31-32.

⁷ Ibidem, s. 51.

⁸ Ibidem, s. 243.

⁹ Ibidem, s. 324.

či rozšiřování digitální infrastruktury státům třetího světa, především v Africe, a který slouží k rozšíření užití čínských produktů a technologií.¹⁰

Jako poslední digitální impérium autorka vymezuje Evropskou unii, za jejíž hlavní silnou stránku považuje regulační rámec, který má díky Brussels effect¹¹ Přestože autorka nevnímá EU v digitálních technologiích za srovnatelně ekonomicky významného hráče, ať už z hlediska produkční či spotřebitelské základny, díky „vývozu“ regulačních konceptů má EU dostatečně silné postavení, kterým ovlivňuje globální digitální ekonomiku a je třeba ji přiznat roli digitálního impéria.

Autorka dále vymezuje charakteristické znaky regulace technologických společností pro tato tři digitální impéria . Pro Spojené státy jde o regulaci založenou na zachování volného trhu,¹² pro Čínu je to naopak regulace založená na přednostních zájmech státu.¹³ Unijní regulace je podle autorky specifická v tom, že je založená na důrazu na základní práva a jejich kontinuální dodržování.¹⁴

3. HORIZONTÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ SOUBOJE

Mezi těmito regulačními přístupy autorka v knize popisuje i „souboje o moc“ mezi těmito digitálními impérii. Tyto souboje pak nazývá horizontální souboje, jelikož se odehrávají mezi (alespoň formálně) rovnými protivníky. Jejich příkladem může být velmocenská obchodní válka mezi USA a Čínou, která se dle autorky stupňuje a je charakterizována přímým zapojením obou států a jejich vzájemnému omezování přístupu k různým částem národního technologického sektoru na obou stranách nebo zvyšování cel ve snaze znevýhodnit výrobky konkurenční velmoci.¹⁵

Souboje zahrnující EU jsou o něco zajímavější tím, že je autorka v podstatě popisuje jako střety hodnot. V horizontálním souboji EU a USA jde

¹⁰ Ibidem, s. 327.

¹¹ Ibidem, s. 364.

¹² Ibidem, s. 40.

¹³ Ibidem, s. 80.

¹⁴ Ibidem, s. 120.

¹⁵ Ibidem, s. 208-209.

o soukromí a bezpečnost. Autorka zde v tomto kontextu přibližuje ságu rozhodnutí o adekvátnosti dle GDPR a výzvy s tím spojené pro předávání osobních údajů do USA. Zejména se soustředí na fakt, že všechna snaha o funkční mechanismus předávání osobních údajů do USA skončila na tom, že USA preferuje řešení, které dovoluje jeho bezpečnostním složkám přístup k přenášeným údajům, zatímco EU trvala na zachování vysoké míry soukromí, který jde proti takovým možnostem přístupu.¹⁶

Pro horizontální souboj mezi EU a Čínou je charakteristický střet ekonomických zájmů a bezpečnosti. Konkrétně autorka poukazuje na spor ohledně přípustnosti použití technologií společnosti Huawei při budování 5G infrastruktury v EU a vyřazení této společnosti z veřejných zakázek v členských státech pro obavy, že data by přenášená přes takovou infrastrukturu byla přístupná čínským mocenským složkám.¹⁷ V tomto souboji tak na jedné straně stojí obchodní expanze Číny a její podporování mimo jiné pomocí dotační politiky pro národní technologické šampióny a na druhé straně obavy o bezpečnost komunikace v EU při využití výhodných nabídek čínských technologií.

V knize ovšem existují náznaky, že autorka vnímá horizontální souboje mezi EU a Čínou spíše jako extenzi soubojů, které vedou USA a Čína mezi sebou. EU je pro ni z tohoto pohledu spíše trh, o který se tato dvě digitální impéria přetahují. V tomto směru cituje například iniciativu USA, která měla odradit zejména státy EU od používání technologií čínských společností kvůli bezpečnostním rizikům, ale také podpořit americkou pozici v probíhající velmocenské obchodní válce.¹⁸

Přestože autorka nabízí další příklady horizontálních soubojů nejde o jedinou formu konfliktů, kterou v knize popisuje. Neméně zajímavé jsou vertikální souboje, kterým autorka také věnuje značnou pozornost.

Jak už název napovídá nejde u vertikálních soubojů o střet mezi digitálními impérii, ale o střet mezi digitálními impérii jako regulátory a tech-

¹⁶ Ibidem, s. 255.

¹⁷ Ibidem, s. 358.

¹⁸ Ibidem, s. 214.

nologickými společnostmi, které se snaží regulovat.¹⁹ Jde tak vlastně o popis rezistence technologického sektoru vůči stále rozsáhlejší regulaci, ať už jde o regulaci v EU na základě základních práv a svobod, či regulaci v Číně vynucující prioritu zájmů státu. K tomu pak přidává i popis aktuální situace v USA, kde stále více hlasů začíná volat po přísnější regulaci velkých technologických společností, zpravidla kvůli újmě spotřebitelů a společnosti jako celku, které volnou regulaci poskytovatelů digitálních služeb založenou na tržním řešení nerovností a externalit nevyhnutelně provádí.²⁰

4. POHLED OD BUDOUCNOSTI

Po popisu tohoto „status quo“ autorka nabízí pohled do budoucnosti a svůj názor na možný regulační vývoj na globálním digitálním trhu. Zejména se zaměřuje na eskalující konflikt mezi USA a Čínou, který se začal rychle stupňovat, když byl prezidentem USA Donald Trump.²¹ Protekcionistický přístup, který Trumpova administrativa přijala ohledně obchodních vztahů s Čínou na digitálním trhu podle autorky postupně podkopává ideály volného trhu celosvětově i ve sféře vlivu USA, jelikož ukazuje, že USA není schopná držet svou pozici propagátora volného trhu a regulačního přístupu založeného na této hodnotě a zároveň si udržet ekonomický náskok před Čínou.²² Odrazem tohoto posunu a ztráty postavení USA je pak podle autorky i pomalá smrt ideje globálního internetu, kterou podle ní prosazovaly hlavně Spojené státy. Tuto „smrt“ globálního internetu ilustruje autorka na čím dál intenzivnějších iniciativách požadujících místní zpracování dat uživatelů v EU, Rusku či Číně.²³

Kromě upadajících obchodních vztahů mezi velmocemi nabízí autorka také vhled do pomalého ústupu od regulace prosazující maximální volnou hospodářskou soutěž, typickou pro USA. Na konci knihy je poukazováno především na vzestup vertikálních soubojů v USA od nástupu prezidenta Bi-

¹⁹ Ibidem, s. 18.

²⁰ Ibidem, s. 320.

²¹ Ibidem, s. 207.

²² Ibidem, s. 322.

²³ Ibidem, s. 369-370.

dena do funkce. Ten jako jeden ze svých cílů stanovil přísnější regulační přístup federální obchodní komise (Federal Trade Commission) vůči technologickým gigantům a obnovení funkce práva ochrany hospodářské soutěže právě ve vztahu k těmto společnostem. Autorka tento posun vnímá jako jeden z posunů k regulačnímu modelu zaměřenému na ochranu základních práv, tedy blíže k přístupu v rámci EU. Nedávným projevem tohoto trendu je návrh nového federálního zákona na ochranu osobních údajů, který se do jisté míry inspiruje GDPR.²⁴

Tento posun pak vede k závěru, který autorka z nedávného dění vyvozuje pro budoucnost. Vzhledem k sílící roli Číny jako centra globální digitální ekonomiky by dle autorky měla digitální impéria USA a EU blíže spolupracovat a sledovat jednotný přístup k regulaci digitálních technologií a trhů s nimi.²⁵ Nejspíš by takový model měl být blíže k aktuální regulaci stojící na úctě k základním právům, tak jak ji koncipuje EU, protože aktuální model regulace USA přestává být atraktivní jak mezinárodně, tak i uvnitř USA. Tímto spojením a spoluprací by pak dle autorky mohl západní svět předcházet rozšiřování čínského modelu dominance státního zájmu a souvisejících autoritářských praktik.

5. HODNOCENÍ

Autorka napříč celou knihou demonstruje obdivuhodnou orientaci v regulačním prostředí digitální ekonomiky v USA, EU i Číně, jakož i schopnost tuto regulaci přiměřeně hodnotit. Přestože v rozsahu, v jakém jsem schopen hodnotit zejména pojednání o unijním právu a zejména o novějších právních rámcích (např. DMA,²⁶ DSA,²⁷ DGA²⁸ atd.) je výklad autorky poněkud povrchní, je to zřejmě dáno širší tématu, ve kterém autorka hledá vzájemné spojitosti.

²⁴ Bracy, J. New draft bipartisan US federal privacy bill unveiled [online]. 7. 4. 2024 [cit. 30. 4. 2024]. Dostupné z: <https://iapp.org/news/a/new-draft-bipartisan-us-federal-privacy-bill-unveiled/>

²⁵ Bradford, A. *Digital Empires: The Global Battle to Regulate Technology*. Oxford, New York: Oxford University Press, 2023. s. 413.

²⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/1925 ze dne 14. září 2022 o spravedlivých trzích otevřených hospodářské soutěži v digitálním odvětví a o změně směrnic (EU) 2019/1937 a (EU) 2020/1828 (nařízení o digitálních trzích).

Celkový popis regulace digitálních technologií s politickými a ekonomickými provazbami, kterého zde autorka docílila je sám o sobě úctyhodný. Autorka ovšem ještě na konci knihy formuluje doporučení pro aktuální situaci a hodnocení možných dalších postupů.

Výtkou, která mi v rámci *Digital empires: The Global Battle to Regulate Technology* přichází na mysl je skutečnost, že autorka staví diskusi regulatorních střetů zejména na horizontálním souboji mezi USA a Čínou. EU je tak zachycena spíše jako zmítána mezi těmito póly a její vlastní horizontální souboje jsou pouze druhotným projevem střetu přístupů a hodnot mezi USA a Čínou. Přestože uznávám svůj obecně eurocentrický postoj, myslím, že i bez něj je taková míra upozaďování samostatné role a globálního významu EU především v rovině hledání vhodného regulatorního přístupu k digitální ekonomice, což je těžiště této knihy, nepřiměřená a působí zaujatě. Vzhledem k velikosti ekonomiky a trhu EU, a především vůdčí roli tohoto digitálního impéria v hledání a stanovení přístupu k regulaci inovativních technologií a digitálních služeb,²⁹ by bylo vhodné postavení EU shledávat jako více rovnocenné.

6. ZÁVĚR

Celkově jde o knihu, kterou bych doporučil každému se zájmem o regulaci technologií nebo mezinárodní politiku. Je psána čtivě a autorka pečlivě argumentuje všechny své závěry. Přestože pro čtenáře nezvyklého na anglo-americký styl psaní odborných publikací může být zpočátku poněkud deorientující. Autorka v rámci knihy vrství argumenty v dalších a dalších podkapitolách, přitom však míří na podporu jedné nosné teze, což přes různorodost obsahu působí poněkud repetitivně. Bráno v pozitivním světle to však nenechá čtenáře zapomenout na stěžejní myšlenky knihy, které byly

²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2065 ze dne 19. října 2022 o jednotném trhu digitálních služeb a o změně směrnice 2000/31/ES (nařízení o digitálních službách).

²⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/868 ze dne 30. května 2022 o evropské správě dat a o změně nařízení (EU) 2018/1724 (akt o správě dat).

²⁹ To dobře ilustruje autorka sama na stranách 376–395 recenzované knihy, kde demonstruje například dopad EU regulace do celosvětové podoby regulace ochrany hospodářské soutěže nebo moderace obsahu.

takto opakovány (i pokud knihu čtenář čte po částech a delší dobu), lze tedy uzavřít, že jde o kvalitní odbornou monografii s jasným poselstvím, které je důsledně a podrobně argumentováno a prosazováno, spíše než plnohodnotně testováno a strážlivě zpochybňováno. Závěr o tom, zda názor představený autorkou plně odpovídá stavu věcí nebo určitá perspektiva zůstala upozaděna je tak ponechán na čtenáři.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-SA 4.0 International (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>).
